

LIETUVOS PROBACIJOS TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, Kalvarijų g. 129-302, LT-08221 Vilnius, tel. (8 602) 11 222, el. p. probacija@probacija.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 304834984

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos
Baudžiamosios justicijos grupei

2023-03- Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO PROJEKTO TAIS NR. 23-2299

Lietuvos probacijos tarnyba, išnagrinėjusi 2023-02-21 Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 8, 13, 18, 25, 27, 30, 37, 38, 39, 39², 40, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72², 72³, 73, 74, 75, 76, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 98 ir 244 straipsnių pakeitimo bei kodekso papildymo 6¹, 27¹, 40¹, 58¹, 72⁵, 72⁶, 72⁷, 72⁸ straipsniais įstatymo projektą TAIS Nr. 23-2299 (toliau – Projektas), iš esmės pritaria Projekto tikslams ir teikia pastabas ir pasiūlymus dėl Projekte numatomų Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso keitimų Lietuvos probacijos tarnybos kompetencijos ribose.

1. Projekto 17 str. numatyta pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 46 str. iki 2 metų *pailginant viešųjų darbų bausmės atlikimo terminą bei padidinant darbo valandų skaičių iki 960*. Pastebėtina, kad ženklus viešųjų darbų bausmės atlikimo termino bei darbo valandų skaičiaus padidinimas nesukurs prielaidų užtikrinti viešųjų darbų bausmės efektyvumo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ženklus viešųjų darbų bausmės termino bei viešųjų darbų darbo valandų padidinimas taip pat sukuria proporcingai didesnę administracinę naštą subjektams, priimančioms asmenis atlikti viešųjų darbų bausmę (ženkliai ilgesnį laikotarpį kontroliuoti nuteistųjų elgesį darbo metu, pranešti Tarnybai apie nuteistųjų vengimą atlikti bausmę, laikinąjį nedarbingumą, sužalojimą ir mirtį, taip pat kitas svarbias aplinkybes, taip pat tvarkyti nuteistųjų darbo laiko apskaitą ir šiuos duomenis kartą per mėnesį pateikti Tarnybai). Taip pat, pagal Tarnybos turimus duomenis, - *iki trijų kartų* galėtų padidėti Tarnybos priežiūroje esančių asmenų, kuriems paskirta viešųjų darbų bausmė, skaičius, dėl ko atitinkamai išaugtų papildomų žmogiškųjų išteklių, aprūpinimo, darbo vietų įsteigimo kaštai (vidutiniškai Tarnyba prižiūri apie 1300 viešųjų darbų bausmė teistų asmenų).

2. Projekto 19 str. numatyta pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 48 str. *prailginant maksimalų laisvės apribojimo bausmės terminą iki trejų metų* bei teismo nuožiūra ar kitų baudžiamojo proceso dalyvių prašymu *skiriant intensyvią priežiūrą*. Pastebėtina, kad šiuo atveju laisvės apribojimo bausmė iš esmės nesiskirtų nuo savo pobūdžiu panašios priemonės – bausmės vykdymo atidėjimo, nors atsakomybė už vengimą vykdyti šias priemones yra skirtinga. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad intensyvi priežiūra yra itin griežta asmenų kontrolės priemonė ir turėtų būti taikoma tik išimtiniais atvejais, o itin ilgas jos taikymo terminas, Tarnybos manymu, sukels neproporcingus asmens teisių suvaržymus ar apribojimus (šiuo atveju – stebėjimo įrangos dėvėjimas 3 metus) ir abejotina, ar bus pasiekti bausmės tikslai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad siekiant baudžiamosios politikos subalansavimo siūlytina orientuotis ne į griežtą baudimą, bet į asmens elgesio korekciją, o intensyvi priežiūra, šiuo atveju - buvimo nustatytoje vietoje nustatytu laiku kontrolė orientuota ne į asmens resocializaciją, o išskirtinai į jo nuolatinę kontrolę.

3. Projekto 33 str. numatyta pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 67 str. išplečiant baudžiamojo poveikio priemonių sąrašą papildant jį baudžiamojo poveikio priemone –

dalyvavimu *alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, resocializacijos ar kitose programose bei kursuose*, o Projekto 38 str. numatyta papildyti Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą 72⁵ straipsniu, kuriame nurodoma, kad *įpareigojimo dalyvauti alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, resocializacijos, ar kitose programose bei kursuose terminas negali būti trumpesnis negu vieneri metai*. Atkreiptinas dėmesys, kad kognityvinės elgesio programos, skirtos neblaiviems vairuotojams, kurią Tarnyba planuoja aprobuoti teisės aktų nustatyta tvarka, vykdymo terminas yra 12 savaičių. Kitos teisės aktų nustatyta tvarka aprobuotos ir Tarnybos vykdomos elgesio keitimo programos yra ženkliai trumpesnės nei vieneri metai, todėl šiame kontekste pažymėtina, kad Projekte trūksta aiškaus baudžiamojo poveikio priemonių reglamentavimo – šiuo atveju dėl teismo sprendimo vykdymo asmenims išklausiusiems atitinkamas programas ar kursus anksčiau nei sueis teismo nustatytas baudžiamojo poveikio priemonės terminas. Atkreiptinas dėmesys, kad papildomų elgesio keitimo programų vedimui reikalingi papildomi specialiai apmokyti žmogiškieji ištekliai. Šiame kontekste aktualu paminėti, kad panaši priemonė (dėl asmenų, išklausių programą, skirtą nusižengusiems dėl neblaivumo vairuotojams) numatyta ir 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumo sistemos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 13-002-08-02-03 „Optimizuoti bausmių vykdymo sistemos personalo skaičių ir kelti jo kvalifikaciją“ apraše, patvirtintame teisingumo ministro 2022 m. rugsėjo 19 d. įsakymu Nr. 1R-317.

Taip pat pažymėtina, kad Tarnyba vidutiniškai vykdo apie 8000 asmenų priežiūrą, kuriems skiriama Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 68 str. numatytoji baudžiamojo poveikio priemonė uždraudimas naudotis specialia teise – teise vairuoti transporto priemonės, todėl tikėtina, kad asmenų, kuriems bus skiriama ir baudžiamojo poveikio priemonė – dalyvavimas *alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, resocializacijos ar kitose programose bei kursuose*, skaičius taip pat bus artimas minėtam skaičiui. Atkreiptinas dėmesys, kad jau šiuo metu yra susiduriama su tokių tikslinių paslaugų (specifinių elgesio keitimo programų taikymas asmenims) trūkumu (ypač mažesnėse savivaldybėse).

4. Projekto 44 str. numatyta pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 75 str. nurodant, kad asmeniui, *nuteistam arešto bausme*, teismas gali atidėti paskirtos bausmės vykdymą nuo trijų mėnesių iki vienerių metų ir *paskirti jam intensyvią priežiūrą* – nuteistojo buvimo vietos pagal nustatytą laiką kontrolę elektroninio stebėjimo priemonėmis. Pastebėtina, kad neatsižvelgus, ar arešto bausmė asmeniui skirta pirmą kartą ar pakartotinai, ženkliai išaugs priežiūroje esančių asmenų skaičius su intensyvia priežiūra, kas, atitinkamai padidins Tarnybos finansinių ir žmogiškųjų išteklių poreikius. Pažymėtina, kad maksimaliai intensyvi asmenų kontrolė jautriai fiksuojant net ir mažareikšmius pažeidimus kels riziką bausmės tikslų pasiekimui ir pakartotinai įkalintų asmenų skaičiaus didėjimui, nes intensyvios priežiūros taikymo metu fiksuojami net mažiausi pažeidimai yra traktuojami kaip vengimas vykdyti probaciją. Be kita ko, ženklus intensyvios priežiūros atvejų išplėtimas galimai iškreiptų bausmių proporcingumo principą, kita vertus, ženkliai išaugtų teismų darbo krūvis dėl Tarnybos teikiamų teikimų dėl teisės pažeidimų, net ir mažareikšmių. Siekiant užtikrinti proporcingumą tarp arešto bausmės atidėjimo ir bausmės vykdymo atidėjimo (75 str. 5 d.), siūlytina nustatyti diskreciją teismui spręsti, ar asmeniui, nuteistam arešto bausme, atidedant jos vykdymą skirti intensyvią priežiūrą ar ne.

5. Projekto 46 str. numatyta pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 82 str. numatant galimybę teismo nuožiūra arba kitų baudžiamojo proceso dalyvių prašymu, atsižvelgus į nepilnamečio amžių, socialinę brandą, nusikalstamos veikos pobūdį, motyvus bei kitas bylos aplinkybes, nepilnamečiui *paskirti intensyvią priežiūrą*, bei Projekto 52 str. numatyta pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 92 str. nustatant, jog atidedamas bausmės vykdymą teismas nepilnamečiui *gali paskirti intensyvią priežiūrą*. Pažymėtina, kad ši įstatymo nuostata praktikoje pareikalaus papildomų Tarnybos finansinių ir žmogiškųjų išteklių. Taip pat atsižvelgiant į intensyvios priežiūros esmę, manytume, kad ši priemonė yra efektyvi tik išskirtinai motyvuotiems asmenims, nes griežta kontrolė ir suvaržymai jau savaime socialinių įgūdžių stokojančių asmenų grupėje, pvz., nepilnamečių, kels riziką pakartotinai įkalintų asmenų skaičiaus

didėjimui bei mažai įtakos jų intelektinių savybių lavinimą ar socialinių, psichologinių problemų sprendimą.

6. Tarnyba pažymi, kad Projekte siūlomiems pakeitimams įgyvendinti praktikoje būtina atlikti parengiamuosius darbus, pvz., priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, įsigyti elektroninio stebėjimo priemones, įsteigti papildomas pareigybes, apmokyti darbuotojus vesti programas, įsigyti ir įdiegti naujas elgesio keitimo programas. Tikėtina, kad ženkliai išplėtus intensyvios priežiūros taikymą beveik visiems prižiūrimiesiems, būtų reikalinga papildomai įsigyti iki 4000 vienetų stebėjimo įrangos, kas papildomai kainuotų iki 3,5 mln. Eur per metus vien stebėjimo paslaugoms įsigyti (neskaičiuojant papildomų išlaidų specialistų darbo užmokesčiui, transporto išlaikymui, kurui ir pan.). Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad elektroninio stebėjimo paslauga ir prietaisai yra įsigijami viešųjų pirkimų būdu, todėl būtina įvertinti viešųjų pirkimų procedūrų terminus, rinkos pasiregimą tiekti reikalingą kiekį įrangos (sutrikus elektronikos prietaisų tiekimo grandinėms, 2022 m. buvo sprendžiami su elektrinio stebėjimo įrangos pristatymo vėlavimu susiję iššūkiai). Šiuo metu vieno nuteistojo priežiūra Tarnyboje vidutiniškai kainuoja apie 63 Eur per mėnesį (skaičiuojant Tarnybai skiriamus asignavimus ir prižiūrimų asmenų skaičių), elektroninio stebėjimo paslauga vienam prižiūrimajam Tarnybai vidutiniškai kainuoja apie 210 Eur per mėnesį (skaičiuojant paslaugos kainą ir prižiūrinčių darbuotojų darbo užmokestį, neįtraukiant kitų išlaidų). Ženklus prižiūrimųjų Tarnyboje skaičiaus padidėjimas tiesiogiai įtakoja ir personalo poreikį: šiuo metu Tarnybos priežiūroje yra apie 900 asmenų, kuriems taikoma intensyvi priežiūra, jų priežiūrą vykdo 56 specializuoti Tarnybos darbuotojai. Prižiūrimųjų, kuriems taikoma intensyvi priežiūra, skaičiui išaugus iki 4000, papildomai reikėtų skirti apie 150 specializuotų ir tam apmokytų Tarnybos darbuotojų. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministro valdymo sričių 2023–2025 metų strateginiame veiklos plane nustatytas strateginis rodiklis „Vienam Lietuvos probacijos tarnybos darbuotojui tenkantis prižiūrimų asmenų skaičius“ ir jo reikšmės atitinkamai 30-25-25. Tam, kad šie rodikliai būtų pasiekiami įgyvendinant Projekto nuostatas, būtų reikalingi papildomi žmogiškieji ištekliai. Vadovaujantis išdėstytu, prašome svarstyti ir nustatyti protingą terminą Projekto nuostatų, susijusių su Tarnybos veiklos pokyčiais, priežiūroje esančių asmenų skaičiaus padidėjimu, įsigaliojimui ir Projekto aiškinamajame rašte įvertinti papildomų lėšų poreikį Projekto įgyvendinimui.

Direktorius

Romas Ostanavičius

